

Nr 60.

Ankom till riksdagens kansli den 17 juni 1942 kl. 9 f. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående grunder för pension till vissa tjänstemän och arbetare, som vid statens övertagande av enskilt företag eller i samband med dylikt företags nedläggande m. m. övergått i statens järnvägars tjänst.

I en den 22 maj 1942 dagtecknad proposition nr 310, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t, under åberopande av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med i propositionen förordade grunder, utfärda bestämmelser angående pension till vissa tjänstemän och arbetare, som vid statens övertagande helt eller delvis av enskilt företag eller i samband med dylikt företags nedläggande m. m. övergått i statens järnvägars tjänst.

För närvarande gälla jämlikt kungörelsen nr 146/1935 särskilda grunder för pensionering av viss vid statens järnvägar anställd personal, som övertagits från enskilt företag och till följd av bibehållet delägarskap i enskild eller av statens järnvägar övertagen pensionsinrättning undantagits från civila tjänstepensionsreglementets tillämpning. Dessa grunder innebära väsentligen, att staten i förekommande fall genom en fyllnadspension uppbbringar den totala pensionsförmånen till ett belopp motsvarande pension enligt det statliga pensionsreglementet, å ena sidan minskad med en tredjedel men å andra sidan utökad med den del av pensionen från den särskilda pensionsinrättningen, som kan anses täckas av pensionstagarens avgifter. Dyrtdstillägg av statsmedel utgår å såväl pensionen från pensionsinrättningen som fyllnadspensionen. Ehuru av statens järnvägar övertagen arbetarpersonal, som behållit delaktighet i enskild eller av statens järnvägar övertagen pensionsinrättning, undantagits från tillämpningen av tjänstepensionsreglementet för arbetare, äro ifrågavarande särskilda pensioneringsgrunder endast tillämpliga å övertagna tjänstemän.

Med skrivelse den 6 maj 1942 har *järnvägsstyrelsen* i anslutning till det av 1941 års riksdag beslutade allmänna tjänstepensionsreglementet och det av innevarande riksdag beslutade tjänstepensionsreglementet för arbetare

framlagt förslag om ändrade bestämmelser rörande tjänstepension m. m. för sådana tjänstemän och arbetare vid statens järnvägar, vilka äro undantagna från allmänna tjänstepensionsreglementets, respektive tjänstepensionsreglementets för arbetare tillämpning.

För förslaget innebär följande redogörelse.

Såvitt angår tjänstemän, avse bestämmelserna att ersätta föreskrifterna i kungörelsen nr 146/1935 dels beträffande de i kungörelsen omedelbart avsedda tjänstemän, som övergått i statens järnvägars tjänst vid statens övertagande av enskild järnväg eller bandel, dels ock beträffande sådana tjänstemän, som övergått i statens järnvägars tjänst i samband med företags nedläggande. Bestämmelserna ha erhållit sådan utformning, att desamma även äro tillämpliga å personal, som övertagits från omnibusföretag eller dylikt. I fråga om personal, som övergår i statens järnvägars tjänst utan samband med att det företag de tillhört övertages av staten eller nedlägges, ha eventuellt behövliga särskilda pensionsbestämmelser ansetts få meddelas framdeles. I samband med godkännande av nu föreslagna bestämmelser skulle likväl inhämtas riksdagens medgivande till att de i desamma innefattade grunderna må äga tillämpning i sådana fall, i vilka 1935 års kungörelse på grund av särskilt beslut varit tillämplig.

De nya bestämmelserna föreslås bliva tillämpliga även å arbetarpersonal. Järnvägsstyrelsen har härom anfört, att vid statsförvärv av enskilda järnvägar under senare år även övertagits arbetare med delaktighet i enskild pensionsinrättning samt att, därest dessa arbetare icke komme i åtnjutande av fyllnadspension, desamma bleve försatta i sämre ställning än sådana övertagna arbetare, som ej varit delägare i enskild pensionsinrättning och därför kunnat få tjänstepensionsreglementet för arbetare på sig tillämpligt. Enligt förslaget skulle de i arbetarpensionsreglementet uppställda kraven på väntetid m. m. gälla även i fråga om övertagna arbetare. Det må emellertid erinras om att i reglementet upptagits bestämmelser om att vid väntetidens beräkning skall med anställning i statens tjänst likställas anställning hos den föregående arbetsgivaren.

Enligt förslaget skola de föreskrifter beträffande avgångsskyldighet och entledigande, som gälla för tjänstemän underkastade allmänna tjänstepensionsreglementet och arbetare underkastade arbetarpensionsreglementet, tillämpas jämväl i här avsedda fall, i den mån ej bestämmelserna i vederbörande pensionsinrättnings reglemente eller stadgar till annat föranleda.

Vidare stadgas, att den, som kvarstår i någon av statens järnvägar övertagen pensionsinrättning, vid avskedstagandet äger komma i åtnjutande av tjänstepension från statens järnvägar enligt grunderna i vederbörande pensionsinrättnings reglemente eller stadgar.

I fråga om fyllnadspension innebär förslaget, utöver en precisering av förutsättningarna för sådan förmåns utgående, en omreglering dels i syfte att bereda ifrågavarande personalgrupp en pensionsförbättring i anslutning till den, som innefattas i de nya pensionsreglementena, dels ock med hänsyn till dyrtidstilläggets bortfallande och ersättande med ett rörligt tillägg. Den föreslagna huvudbestämmelsen innebär, att fyllnadspension utgår med det belopp, varmed pensionen från den enskilda pensionsinrättningen eller den däremot svarande tjänstepensionen från statens järnvägar må understiga den tjänstepension, som skulle ha utgått, om vederbörande pensionsreglemente varit tillämpligt. Då sistnämnda pension även innefattar rörligt till-

lägg, har förutsatts att sådan ändring vidtages i gällande bestämmelser om dyrtidstillägg, att sådant tillägg ej må utgå till pensionstagare som avses i de föreslagna bestämmelserna. I anslutning till de nu gällande bestämmelserna i ämnet har emellertid föreslagits en modifikation i angivna huvudregel, åsyftande att totalpensionen icke i följd av statens medverkan skall uppbringas till högre belopp än som motsvarar summan av två tredjedelar av pensionen enligt det statliga pensionsreglementet och den del av pensionen från den enskilda pensionsinrättningen eller av den däremot svarande tjänstepensionen från statens järnvägar, som kan anses täckas av de utav tjänstemannen eller arbetaren erlagda avgifterna. I sådant fall, där en tredjedel av reglementspensionen överstiger sistnämnda avgiftspensionsdel, skall därför förstnämnda pensions grundbelopp minskas med motsvarande belopp. Enligt förslaget skall emellertid vid denna jämförelse tagas hänsyn till avgiftspensionsdelen ökad med procentuellt dyrtidstillägg motsvarande indextalet 156 (juli 1914 = 100). Vidare föreslås, att anställningstid vid det enskilda företaget liksom för närvarande må tillgodoräknas såsom tjänstår.

De nya bestämmelserna ha föreslagits skola träda i kraft den 1 juli 1942 och i första hand avse tjänsteman eller arbetare, som nämnda dag innehar eller sedermera vinner anställning vid statens järnvägar. Beträffande tjänstemän innefattar förslaget emellertid en retroaktiv anordning liknande den, som beslutats i samband med allmänna tjänstepensionsreglementets tillkomst. Sålunda föreslås, att fyllnadspension skall till beloppet fastställas och från och med den 1 juli 1942 utgå enligt de nya bestämmelserna till sådan i 1935 års kungörelse avsedd tjänsteman, som avgått ur tjänst under tiden 1 juli 1939—30 juni 1942 och alltjämt lever den 1 juli 1942. Vidare föreslås, att till sådan pensionstagare skall efter ikraftträdandet utbetalas ett belopp motsvarande 6 kronor för varje hel kalendermånad varunder han dessförinnan erhållit fyllnadspension. Även där fyllnadspension ej utgått på grund av att pensionen från den enskilda pensionsinrättningen respektive den från statens järnvägar utgående tjänstepensionen ej understigit pension enligt civila tjänstepensionsreglementet, föreslås sådant belopp kunna utbetalas, dock endast om och i den mån pensionen från den enskilda pensionsinrättningen respektive den från statens järnvägar utgående tjänstepensionen understiger pension enligt civila tjänstepensionsreglementet ökad med 10 kronor, allt per månad räknat.

Föredragande departementschefen har anfört i huvudsak följande:

Ikraftträdandet den 1 juli 1942 av nya tjänstepensionsreglementen för tjänstemän och arbetare i statens tjänst torde, på sätt järnvägsstyrelsen anfört, böra medföra vissa förändringar i nuvarande anordning för pensionering av viss från enskilt företag övertagen personal vid statens järnvägar. Denna anordning bör göras tillämplig å såväl arbetare som tjänstemän, vilka övergått i statens järnvägars tjänst vid statens övertagande helt eller delvis av enskilt företag eller i samband med dylikt företags nedläggande, och bör därjämte avse de tjänstemän, vilka övergått i annat sammanhang och å vilka gällande bestämmelser om fyllnadspension m. m. äro tillämpliga. Vidare böra pensioneringsgrunderna jämkas så, att frågan, om och med vilket belopp fyllnadspension skall utgå, blir bedömd under hänsynstagande till vad som kunnat tillerkännas vederbörande, om det nya pensionsreglementet varit tillämpligt å honom och om dessutom vidtagits den förut omförmälda modifikationen att en tredjedel av reglementspensionen

ersatts med avgiftsdelen av pensionen från den särskilda inrättningen. Anledning till erinran synes ej finnas mot den tekniska anordning järnvägsstyrelsen förordat för vinnande av nämnda syfte och i anledning av de nya tjänstepensionsreglementenas konstruktion för pensionens anpassning efter växlande levnadskostnader. Jämväl i övrigt synes det föreliggande förslaget godtagbart. Detsamma torde emellertid höra kompletteras med en regel, enligt vilken vid fyllnadspensionens fastställande i förekommande fall även tages hänsyn till kristillägg, så att sådan pension må utgå med det belopp, varmed pensionen från den enskilda eller av statens järnvägar övertagna pensionsinrättningen understiger den med kristillägg ökade, på förut angivet sätt bestämda reglementspensionen.

Utskottet. Det föreliggande förslaget avser att anpassa de nuvarande pensionsförmånerna för viss vid statens järnvägar anställd personal, som övertagits från enskilt företag och till följd av bibehållet delägarskap i enskild eller av statens järnvägar övertagen pensionsinrättning undantagits från civila tjänstepensionsreglementets tillämpning, efter det nya allmänna tjänstepensionsreglementets pensioneringsbestämmelser. Enligt förslaget skulle pensioneringen utsträckas att omfatta även arbetarpersonal, varvid pensioneringsgrunderna skulle anknytas till föreskrifterna i det nya tjänstepensionsreglementet för arbetare. Mot vad i propositionen sålunda föreslagits har utskottet ej funnit anledning till erinran. Utskottet kan jämväl i övrigt ansluta sig till de synpunkter med avseende å de blivande pensioneringsgrunderna, som innefattas i järnvägsstyrelsens förenämnda förslag, dock med de modifierationer, som ifrågasatts av föredragande departementschefen.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Stockholm den 16 juni 1942.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Närvarande: se anteckning å utlåtande nr 58.